

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83473,Pelczynski-Aleksander.html>
2022-12-03, 14:27

Pełczyński Aleksander

PEŁCZYŃSKI Aleksander (2 VII 1932, Tarnopol – 20 XII 2012, Wrocław), matematyk, specjalista w zakresie analizy funkcjonalnej. Jeden z największych talentów matematycznych powojennej Polski. Syn Leona i Marii z domu Goszczewskiej.

Po II wojnie światowej jego rodzina została wysiedlona z Tarnopola i znalazła się w Gdańsku. P. chodził tam do szkół, a w roku szkolnym 1949/50 wziął udział w I Olimpiadzie Matematycznej, zostając jej laureatem. Zdał maturę i w latach 1950–55 studiował matematykę na UW. Jeszcze w czasie studiów podjął tam pracę (1954) i pracował do 1967, robiąc tam doktorat (1958, promotor: S. Mazur) i uzyskując habilitację (1963). Obie te rozprawy stanowiły znaczny wkład w rozwój teorii przestrzeni Banacha. W latach 1967–2001 (do emerytury) pracował w Instytucie Matematycznym PAN i tam został profesorem nadzwyczajnym (1969) i zwyczajnym (1973). Głównym obszarem badań P. była teoria przestrzeni Banacha, ale miał wyniki także w zakresie topologii ogólnej, topologii rozmaitości, geometrii wypukłej i analizy harmonicznej. W teorii przestrzeni Banacha uzyskał tak wiele ważnych wyników, że Albrecht Pietsch (w monografii *History of Banach Spaces and Linear Operators*, Basel–Bonn–Berlin 2007) zaliczył go do najwybitniejszych po wojnie twórców w tej dziedzinie. W swojej rozprawie doktorskiej P. wprowadził tzw. metodę dekompozycji (jeśli przestrzeń Banacha X jest częścią przestrzeni Banacha Y i także na odwrót, Y jest częścią X , to przy pewnych dodatkowych warunkach są one izomorficzne), która stała się standardowym sposobem dowodzenia izomorfizmu przestrzeni Banacha (i nie tylko). Jego uogólnienie klasycznego lematu Auerbacha z przypadku skończonego wymiarowego na przypadek nieskończonego wymiarowy pozwala wprowadzić dobre współrzędne liniowe w każdej przestrzeni Banacha, co ma wyjątkowe znaczenie w świetle faktu, że nie każda przestrzeń Banacha posiada bazę

Schaudera. Wiele prac P. dotyczyło związków abstrakcyjnej teorii przestrzeni Banacha z różnymi działami analizy klasycznej. Był pasjonatem matematyki i rozmawiał o niej z każdym, najchętniej o ideach, problemach i pomysłach. Łatwo nawiązywał kontakty i wciągał do współpracy, stąd wiele jego prac ma współautorów, w tym 23 prace wspólne z Czesławem Bessagą. Ogółem opublikował 138 prac i wypromował 8 doktorów. Poza matematyką interesował się historią, zwłaszcza wojen i wojskowości. Bardzo ceniony, był członkiem PAN (korespondent 1976, rzeczywisty 1989), TNW (zwyczajny 1983) i PAU (czynny 2012). Wygłaszał odczyty na Międzynarodowych Kongresach Matematyków: w Moskwie (1966, wspólny z Borisem Mityaginem) i w Warszawie (1983). Był doktorem *honoris causa* uniwersytetów w Brukseli, Jenie, Lexington (USA) i Poznaniu. Został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1999).

P. Wojtaszczyk: *Z żałobnej karty: Aleksander Pełczyński (1932-2012)*, „Wiadomości Matematyczne” 50 (1) (2014), s. 159-162.

Roman Duda

[Poprzedni](#)
[Następny](#)